

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tag-
jának a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj:
egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi térszet illető cikkeik, mint az előfizetési pénzek
a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérváron a várba kü-
dendők.

A jogok hierarchiája.

A természet az erők muzeuma. Sok tehetséget tár elénk már maga a physicali világ is, — vannak azonban az anyagi határvonalokon túl is még erők és tehetségek. — Valamint a szellem nem áll meg annál, a mit a mozgás előidézhet — úgy az ember — mint eszes lény erkölcsi világában oly tehetséget és hatalmat fedez fel, melyet hiába keresett volna a parányok között. Azon helyes erkölcsi tehetsége az eszes lénynek, melynél fogva szabadon rendelkezhetik valamiről — jognak nevezetik. — A jog fogalma nincs tisztázva mindaddig, a míg hozzá nem tesszük, hogy sérthetetlen (inviolabilis). — A physicali válságok, eshetőségek a jog lete vagy nem lete fölött nem döntenek, — jól látták azt a régi philosophusok és érezték az emberek is, innen eredt a szokásos distinctio: de iure et de facto. — Az ugynevezett befejezett tények, — mint tények jelennek meg a gondolkozó ész előtt, de nem mindig és szükségkép mint jogosultak. A jogot a természetől egészen elkülönítünk nem szabad, mert ez annak forrása — a positiv rendelkezés megfelelő irányban tovább építi azt — aminek alapkövét a természeti jog letette, — ennek pedig végső támasza változhatatlanságában az igazságok eszménye: Isten. Ő gondolta ki a természeteket és fonta a köztük fennálló viszonyokat az örökkévalóság napjai óta.

A jog a törvényekkel szomszéd és ezekkel bé-
kességben és benső egységben kell állania — mert a törvényeknek is meg van jogosultságok.

Mivel a jog, mint mondtuk, erkölcsi légkörben él, — joggal bíró csak eszes lény lehet, mert az eszeség az erkölcsiség és így minden jogosultság alapföltétele. És így az ember lehet másnak hasznára: de ki egyszer jognak alanya (subjectum ju-

ris) mindig föntart magának bizonyos személyi függetlenséget.

A fennálló jogok azonban nem egyenlők, — nincs két falevél a természetben, melyek tökéletesen egyenlők nem volnának, de ha már az anyagi világ ily nagy változásokat mutat fel, minél feljebb haladunk a lények sorozatán, annál nagyobb differentiákra találunk. — Nem egyedüli az elmélet, nem azonosak az érdemek, nem ugyanaz a lények tárgyilagoss belértéke; itt mi a jogokban sem látjuk az egyöntetűséget. A joghierarchia legmagasb fokán áll az egyház és pedig jogának általánosság, magaslata és tartóssága folytán. Azon jog a legáltalánosabb — melynek a legkiterjedtebb kötelezettség teitel meg. Hogy a franczia vagy a spanyol, a magyar vagy német nemzethez tartozom-e vagy nem; azt az élet körülményei határozzák meg; melyek, mint maga az élet, változások egymásutánjai.

Sok ember kering földünkön, kik mondják világpolgárok, — de bárhol éljen az ember, nem tudja lerázni azon kötelekeket, melyek őt a vallás szelid és nemesítő igájába hajtják. Az együttléte mellett az ember legaiább bizonyos ideig — de a vallást sohasem. A proclamált vallástalanság szomorú öncsalódás — álphilosophia, szemfényvesztés.

Valamint mikor a véges javakat keresi az ember tulajdonkép végelemzésben a végtelent óhajta, így mikor felmondja az egyháznak kötelezettségét, csak utat cserél — de vágó természetének alap-gondolata azon czél elérése volt, melyhez épen az egyház akarta elvezetni.

Nemcsak egyesek — sőt társadalmak sem vonhatják ki magukat fenhatósága alól, mivel a társadalom az egyedek összege, így a társadalomban nem fogyatkozva — hanem inkább hatványozva állanak elő azon szükségletek, melyek az egyesekben voltak tapasztalhatók. Világos ugyanis, — hogy az egész fölveszi magába alkotó elemeit tulajdonsá-

gaikkal együtt és mindig nagyobb, mintrészei. Az egyház áll a jog hierarchia legmagasb fokán jogainak magaslatára folytán. A tiara a koronák sublimatiója nem dönti meg ezeket, sőt fényt kölcsönöz nekik. Egyik uralkodó sem kíván csupán úgy tünni föl, mint a kit testorságének hozzátérhetlensége és szuronyainak hatalma övez trónusán, mindegyik magasabb lény nevében akar beszélni és annak kegyelméből uralkodni. Ahol az egyház befolyása kezd hanyatlani — ott inognak a tekintélyek székei is, pedig tekintély nélkül nem élünk meg, — ennek nagy szerepe van a társadalom minden rétegeiben. A vallás mint mondják az ösztönök leghatalmasabbika — ebben vannak letéve a legmélyebb igazságok s így nem csoda, hogy ez nyul be a legmélyebben az egyesek életébe. Mindig a vallási hangulat volt a nemzetek concertjében a hangadó, e szerint alakul a többi, mint a kő magassága és nagyságától függ, hogy mily messze fognak gyűrűzni a vízbeesés által fölrazott habok. Minden kormány formára — hogy tekintélylyel birjon — a vallás teszi rá plasticai kezét. Az egyház által kitűzött cél elérése a világ-egyetem nagy érdeke — és ha mindjárt összetűzésbe jönne is, mint „Dominium altum“ lépne föl az egyes részek kívánalmaival szemben.

Az egyház áll a jog hierarchia legmagasb fokán jogainak tartósságánál fogva is. A vallás olyan régi mint az emberiség. Nem mondhatjuk tehát, hogy jogilag kiskoru, látta kelni és hanyatlani a dynastiákat, de ő megmaradt. Jövője pedig határtalan, — addig nem veszhet ki a földtekéről neve, míg ezen eszes élő lényvel találkozunk. De a dolog jelen rendjében a természet nem áll elhagyottan — nem volt iránta mostoha a gondviselés, föl van emelve a természetfölötti rend magaslatára — és ide helyezkedve úgy a hit, mint az a soha meg nem szűnő jövőnek kilátásáról beszél. Ettől várjuk a társadalom maradandó átalakulását — ez a mi fel-támadásunk!

Az egyháznak, míg uralmát a 200 millió kath. által lakott teritoriumon biztosítá, ugyancsak kijutott a szenvedésekből is, de ez már régi öröksége és éppen ebben rejlik jövőjében nagysága. Mint Tertullian mondja: tegnap még nem voltunk és ma már elborítjuk a földet. Az egyház történetének vizsgálató corolláriuma, hogy szenvedés és dicsőség ikertestvérek. Midőn az egyház küldetésének pályáján megindult, nem volt fegyverhatalom kezében, az anyagi erő mindig csak másodrendű valami: csak mint plebejus jelen meg a társadalmi tényezők szinpadán, a jog az aristocrata. Tudományos hadjáratában a theologia előre küldte a philosophiát, mert ez az igazságok stratégiája. Lesznek küzdelmek ezután is, de a népek érezni fogják, hogy a legbiztosabb irány az, mely a vallás és így a lét magasabb igazságaival áll benső barátságban; ki az egyház jogait nem tiszteli, sok rosznak alapját

veti meg, a népek folyama az erkölcsi romlottság deltájánál ömlik a nemzetpusztulás tengerébe.

Stef.

Hónapjaink nevei.

— Mythologico-historiai karczolatok. —

K. Gyárfástól.

Mióta a világ áll filozofusok úgy, mint egyszerűbb gondolkozású embereknek az úgynevezett idő nem került ki figyelmüket; mert egyebeket mellezve, minden esemény felmerülése s lefejlése időben történvén, lehetetlen hogy ne lenne bárkinek is átlában oly időpont, melyre valamely kellemes vagy kellemetlen hatás fontosabb mozzanatnál fogva vissza ne gondolna. Már az ily dolgok is, életünknek egy-egy emlékezetesebb epocháját alkotják. Az emberiségnek, mint egyetemnek életében is, vannak ily neves időpontok, mint: a világteremtés, vízözön, Krisztus születése stb. népeknél: ezeknek világtörténelmi felemelkedése, szereplése, eltűnése, egyeseknél pedig: születés, nagyobb következményű szerencse, vagy szerencsétlenség stb. Sőt az x-i székely embernél is vannak ily neves mozzanatok, mert papjához menve keresztlevélért a kérdeztetve mikor született, azt válaszolta: „Rózi néném ezelőtt 70 évvel pityoka kapáláskor született, én pedig utánna 5 évvel jöttem juhnyáskor ez árnyékvilágba, mikor sárig tehenünk ünöt bornyuzott volt.“

De az időben sokkal nagyobb jelentőséggel bírnak azon tünetek, miket a nap és holdnak földünkhöz való viszonyai idéznek elé az éjszakák, nappalok, hetek, hónapok és esztendőknél fogalmakat kölcsönözvén. Azért sokat forgatták elméjüket a filozofusok, hogy az időben felmerülő dolgokból az idő fogalmát meghatározhassák, mely fázadozásai azonban ma sem mutatkoznak egyöntetű fogalmakban. Így Arisztoteles szerint „tempus est numerus notus secundum prius et posterius, sive mansura, qua priores motus partes posterioresque metiendo et numerando percurrimus.“ Mások szerint „tempus est mensura motus, vel duratio rerum corporum nec sine principio, nec sine fine existentium. (Jis, quae divina sunt, non tempus sed aeternitas competit) Bertie.

Mint sok egyéb tudomány, úgy az időről szóló (Kronológiának) is szülőanyja Egyiptom, s kiválóan a thebeiek valának, kik eme tudományág felett dorengett sötétséget eloszlátgatni kezdették. Kik azonban az ó-kor népei közül az égiptiek által megtört utakon legtöbb szerencsével kezdettek haladni, azok mégis a görög asztrologusok voltak. Samosi Aristarchus, Hipparchus, Kallipus, Ptolomaeus ugyanis azok, kik nagyban készítgették az utat, hogy később Julius Caesar s követői az emberiséget tisztább kronologiai ismeretekkel ajándékozzák meg.

Azonban mégis a keresztényvilágé, illetőleg ennek egykori fejéé III. Gergely pápáé s híres csillagász Lilius Antalé a dicsőség, hogy végre valahára eloszlátva lett azon zűrzavar, mely idejéig a kronológiában mutatkozott. Fennirt tudósoknak köszönhetjük tehát ismereteinknek

az esztendő *) időszakok napok és éjváltóságokról való tisztázottságát, s hogy tudjuk azt is miként letta polgári év összeállítva a csillagászati alapján, mik azonban nem tartoznak ide. Azért, hogy ezek előbocsátása után tárgyamhoz térjek: az esztendő tizenkét hónapjának oly összeállítását, milyenül most ismerjük: szintén nevezett tudósok utmutatásainak köszönhetjük. Hónap alatt (mondja Dr. Mentedegoi Albert Ferencz) azon idő értendő, melynek elteltével a hold egyszeri forgását végzi az égen.⁴

Tehát hónap átalakított összetétele hold és napnak.

Mivel pedig — folytatja Albert — a forgás, több szempontból tekinthető, azért a hónapok — holdnapok — is különbözők, melyek közül tárgyamhoz illelően csak a naphónapot emelem ki, „mely úgy származott, hogy az emberek a nap (látszatos) forgását a holdéval összekapcsolták. Egy esztendő alatt t. i. közel 12 forgást végez a hold földünk körül. Ennélfogva az egész esztendő 12 részre oszlik és minden olyan rész hónapnak nevezetik. Így, egy naphónap 30 napot, 10 órát, 29' és 37" perczet tesz; de mivel a közéletben csak az egész napra figyelmeztünk, azért a naphónapot felváltva 30 és 31 napra számoljuk.

Az ily hónapoknak, hogy már a dolog lényegéhez fogjak, a nemzetek saját nyelveiken különböző neveket adtak. Bert Agostonrendű szerzetes „Breviarium historiae ecclesiasticae“ czinű könyve Caronologiai része V. káputjában elszámolja az ismertebb és kultiváltabb napok hónapnevezéseit — mint a zsidók egyiptus, görögök, macedók, perzsák, arabok, örmények és romaiakéit.

Erdélyben sok jó katolikus örménytánélapnak olvasója lévén nyelvök elfeledése folytán előttek is csak nem mint ántiquitást felemlitem saját hónapjaik neveit: Sahami, Thuri, Cagutsch, Arats, Mahich, Arich, Ahili, Mariri, Marchats, Harvatsis, Navvasari, Huri.

A művelt ker. világ által pedig hónapok neveiül a romaiaktól örökölt nevek használatnak, melyek következők: Januárius.....Deczember. — It meg kell jegyeztünk, hogy Numa Pompiliusig a romai esztendő csak 304 napból állván 10 hónapra volt osztva, hiányozván belőle Január és Február. Numa volt az, ki a Romulus által 304 napból összeállított év 10 hónapjához Januárt és Februárt hozzácsatolva, említett év napjai számát is 354-re emelte: míg Julius Caesar 365 napra s 6 órára szabva, megvetette alapját az ismert Gergely-féle esztendőnek, melyet a művelt világ — s különösen a katolikusok általánosán használnak, míg a görög vallásuk most is Julius Caesar szerint számítanak. (Ezek szerint mostani éveink hónapjaink stbnél kiváló factorok ezek: Romulus, Numa, Julius Caesar és III. Gergely pápa.)

Mint az előbbirtakból kitetszik Január és Február újabb keletkezésük lévén: a romulusi évben márczius

*) Esztendő azon időrészt, melynek lefolyta után a nap ugyanazon helyzetben lesz a föld s a többi csillagokra nézve, melyben ezen időszak kezdetén vala, s mely után ez alatt az idő alatt a pályafutásukat bevégeztet tünemények e pályájukat ismét elől kezdik. Wiegand-féle lexicon 356. l.

volt az első hónap, talán azért, hogy akkor ünnepelesék az új év — midőn a természetnek a tél alatt megzibbadt erői ismét erősbülni kezdenek. A római hónapok és neveik általános historiájául álljon itt Ovid verse:

Tempora digereret cum conditor Urbis in anno
Constituit menses quinque bis esse suo
Martis erat primus mensis Venerisque secundus
Haec generis princeps ipsius ille pater.
Tertius a senibus, Juvenum de nomine quartus,
Quae sequitur numero turba notata fuit.
At Numa nec Janum nec avitas pulserit umbras
Mensibus antiquis apposuisse duos.⁴

Én a keresztény időszámítást követve e verset hátulról kezdve elemezem.

Honnan vette tehát az első hónap: Januárius elnevezését? Felelek:

Mint mondók, Numa Pompilius a régi római 10 hónapot kettővel megtoldva, egyikét Januáriusnak nevezte Janus római és istentől. Ezt a Janust a hitregészet, „mint az esztendő kormányzóját s minden emberi sors, had és békesség istenét tisztelik. Jobbjában királyi pálczát, baljában pedig tálat tartva, sugárzó trónon ülve ábrázoltaték, sőt két arczczal is, melyek egyike előre — másika pedig hátra nézett. Ebben némelyek a bölcseség jelképét ismerik, mely a múltba és jövődöbe tekint.“

Érdekes — mit Ovidius Janusról ír. (Liber Fast. I. v. 87—133.)

Üdvözölve ugyanis Janus (Januarius) hó első napját, mintegy esengve kérdezősködik:

Quem tamen esse Deum te dicam Jane biformis?
Nam tibi per multum Graecia Numen habet.
Ede simul causam cur de coelestibus unus
Sitque, quod a tergo. sitque quod ante videt?

És a jószívü Jannus megszanva a kíváncsi póétát, elbeszéli saját biographiáját, melyből ezek a lényegesebb adatok:

Me Chaos — mondja — antiqui (nam res sum prisca) vocabant. Azonban a chaoticus tömegeből a négy elem: tűz, lég, föld és víz kiválván:

Tunc ego, qui fueram globus et sine imagine moles
In faciem redii dignaque membra Deo.

A második kérdésre pedig, hogy t. i.: mért biformis? Így felel Janus:

Accipe quaesitae, quae causa sit altera formae!
Hunc simul, ut novis officiumque meum. . . .
Me penes est unum vasti custodia mundi
Et jus vertendi cardinis omne meum est. . . .
Utque sedens vester primi prope limina tecti,
Janitor 1) egressus introitusque videt:
Sic ego prospicio coelestis Janitor Aulae
Eoas 2.) partes Hesperiasque 3.) simul.
Et mihi ne flexu cervicis tempora perdam,
Cernere non moto corpore bina licet.

1) Janitor a Jano, így janua is.

2. hajnali részek) azaz éjjel nappal egy a hajnal mint a szürkület,
3. esti részek) mind a napból, mind az éjből birnak alkatrészeket.

Tehát Janus, kiról a mi esztendőnk első hónapja nevét veszi az idők, békesség és hadak ura. „Tisztelätére még Romulus építettett volt templomot, melyet háboru idején mindig nyitva kellett tartani.“ Ambár szerény nézetem szerint az ajtók sarkai nagyon megrozsdásodhattak, mert összevissza csak háromszor záratott be: Numa alatt, az első pun háboru után és Augustus alatt. — Így tehát az öreg Janus még is inkább a háborúság, mint békesség istene vala. Lehet, hogy az idei Januárius zord zimánkességának éppen az ő mordsága vala oka, — pedig hagyhatott volna egy kicsit belöle, mert drága a fa.

A magyar e hónapot helyesen nevezte Boldogasszony havának, mert Mária szülte azt, a ki az idők Ura és Istene, ki mindennek az ő fia, Kinek világrajöttével az emberiségnek legszebb ujesztendéje köszöntött be a Kiert legyen ádot, Mária, mert csak az ő fia Jézus mondhatja el és nem Janus ma-ta-magáról:

Prospicio caelestis Janitor Aulae
Eoas partes Hesperiasque simul.

Most térjünk át Februáriusra s vizsgáljuk ennek is elnevezése okát.

Numa Pompilius nemcsak Januariust ragasztá a 10 romulusi hónaphoz, hanem mint Ovidius mondja: „nec avitas pulserit umbras.“ Mint a Mythológiából ismeretes umbra alatt nemcsak árnyék, hanem a meghaltak lelkei is értendők. Ez esetben umbra manes-sel hasonlelentményü, ezen szó is meghaltak lelkéit, bujdosó lelkéket jelentvén. — Hogy Ovidius is ép ily értelemben használja az umbra szót, hogy a manes-sel egy jelentményünek veszi éppen maga bizonyítja midön pld. Remus szellemét megjelölve Fausztulus és Acea nevelői előtt írja:

Umbra cruenta Remi visa est adsistere lecto
Atque haec exiguo murmure verba loqui

Lib. Fast V. v. 458.

Midön tehát a költő Numáról állítja: nec avitas pulserit umbras, önkénytelenül a rómaiaknak a lélek halhatatlanságát illető hite ötlük lelkünk elé, melynél fogva a jámbor és vallásos Numa non avitas pulserit umbras nem számüzte, nem engedte kóbor roz szellemekké lenni a meghaltak lelkéit, hanem a törvény által lett gondoskodva azokról, azért ha egy családós elhunyt és római felfogás szerint Manes (umbra) lett belöle: — akkor a hozzátartozók köteleztettek a holtat (Manist umbrát) — eltemetés, szertartások, imák és áldozatokkal, segíyezni, hogy befogadást és nyugalmat nyerjen a lelkek országában, melyek részese nem lett, ha az övéi töle a halottszolgálatokat megtagadták. Az ilyen nyugalom nélküli Manisok visszatértek mint Lárvák*) a házba s nyugtalaníták az élőket, ellenben a kiengesztelt lélek, mint Lára házra szerencsét és áldást hozott. (Bumüller I. 241.) Es Numa ugy saját, mint alattvalói közhitének adott kifejezést, midön a mi számításuk szerinti második, az övé szerint pedig utolsó hónapot a lustratiók

*) Lehet hogy a lárvás farsangi bohókodások eredete az élőket nyugtalanító e pogány lárváktól származik.

Februus nevü istenének szentelve Februarius nevezé, abból arius képző szócska segélyével csinálván ez utóbbit ép ugy, mint Janusból Januariust. Ez elnevezésnek pedig közelebbi oka az, hogy „hoc extremo anni mense populus februatatur idest lustratur expurgaturque, tum pro defunctorum Manibus februa sive sacrificia fiebant.“ — (Berti.)

Ez február latinos nevének genesisé. Magyarul Böjtölő hó, mert a nagy böjt e hóban veszi rendesen elejét, mint az idei Directorium is mutatta e hóban fordulván elé a septuagesima, sexagesima és quinquagesimalis böjti napok.

Következik a romulusi év első hónapja Martius.

Mint sok egyébnek, ugy Roma város keletkezésének históriáját is sötét homály borítja. Egyedül a Mythos az, mely egy kevés utmutatást még is nyújt az ily bizonytalan keletkezésü dolgok eredetére. A mint pedig a Mythológiából csakugyan ismeretes, Roma városát Mars hadistennek Rhea Silviától született ikrei Romulus és Remus építék. Remus testvérétől, mert vakmerő vala az új város falait gunyból átugrani, megöleték. Ezért mondja Ovidius

„Maenia conduuntur, quae quamvis parva fuerunt,
Non tamen expedit transsiluisse Romo.“

Romulus egyedül maradvá ugy látszik nagyban tapasztalhatta atyjának Marsnak az új város és állama körül segédkezéseit, s talán hálás is akarva lenni, midön fel lett építve az új város, egész büszke önérzettel így kiált fel Marshoz:

„Arbiter annorum, de cuius sanguine natus
Credor, et ut credar pignora certa dabo:
A te principium Romano imperiar anno,
Primus de Patrio nomine mensis eat!
Vox rata fit patrioque vocat de nomine mensem,
Dicitur haec pietas grata fuisse Deo.“

Lib. Fast. IV. v. 74—80.

Ez Marcius hitregei eredete. Böjt másod havának hívják magyarul talán azért, mert folytatását teszi a Februariusban kezdetüket vett nagyböjti napoknak.

— Folyt köv. —

T Á R C Z A .

PATER PÉTER *)

— „Anyám, Anyám! hadd beszéljem,
Mit szemeim ma láttak;
Drága szülém! szabad kérudem:
Ha templomba még járjak?

És mi mindig oly hő vágyom
Volt, oh mama! te tudod — :

*) Ez mechlini P. Péter, ki egy szentéletü szt. ferenczrendü szerzetes volt — halála után (1354) számos csoda dicsőítette sirját. — Róla beszélük életirói, hogy szent mise alkalmával a szent ostya keretében — neki az üdvözítő kis gyermek alakjában megjelent. Innen e felebbi legenda —

Péter atyának oltáron

Valljon még szolgálhatok ?“

Igy szól a kis fiu hévvel,

Ki ép ma a templomban

Péter atyának nagy kedvvel

Ministrált az oltáron.

Meglepetten mond fiának

Anyja : „fiam! mit csevegsz ?

Vagy szolgálni egy oly papnak

Örömet már nem szerez ?“

De a kis fiu nem tágit:

„Mama! jó volt az öreg

Péter atya mindidáig,

De halld, most mit elkövet!

Képzeld! kis fiut tartott ma

Kezében s azt emelte

Szájához, valamit mondva,

S a gyermeket megette.

Mama! oly szent e pap arca

S szeme tiszta mint az ég:

De hogy gyermekek zsarnoka

Legyen, azt nem tudtam még!

Nem tehet ő így velem is,

Mint a hogy azt megevé?

Bár az igaz a kiseded is

Magát nem védehéné!

Ugy é tehát, Mama! többé

Neki ne ministráljak?

Akkor nincs félelmem többé,

Hogy én is úgy járhatok.“

Sirva hön öleli anyja

Fiát, s ajka így remeg:

„Oh szolgálj csak! Péter atya

Téged, fiam, nem esz meg!

Mert oh! a kiseded, kit láttál

J é z u s volt, ki egekből,

Hü papja szívébe szállást

Jött venni szeretetből!

Oh igen, szolgálj hát, fiam! —

Majd dicsekszel örömmel: —

Mint gyermek szerencsés voltam,

Ministrálni egy S z e n t n e k !“

Vári.

Az egyetlen leány.

— Beszély Jává Melattitól. —

Hemsteede Leo német fordítása után.

Prokupek Sámuel.

XII. Fejezet.

A tél közelgett, a fák már elhullaták leveleiket és a szél süvöltött a száraz lombok között. Az utolsó virágok fonyadtan hajták le bágadt fejeiket; a füst a házak ké-

ményeiből minden felé tolult ki már. Margó szorgalmasan foglalkozott, inkább mint a nyáron; a munka, melyet magára vállalt, nehezebb volt, mintsem kezdetben sejté, nem volt kis feladat oly sok gyermeket oktatni, de kiapadhatlan vidámsága és friss tettereje mindenben segélyére voltak. Margó a Dornburg gyarmatra, mint nevezik vala . . . szoritkozva, ritkán ment a várba mióta néhány régi tanuló társával találkozott és ezek Doornburg kisasszonynak szölitották. Szerencsére mindennek semmi következményei sem lőnek, lassu és jelentéktelen vala a haladás, melyet nagybátyja kegyében tett. Ha találkozott vele több vagy kevesebb barátsággal üdvözlé ez őt hangulata szerint, néhány rövid szót intézett hozzá ha valam kivánságát avagy ressalását kifejezni akará.

A kastélyba való meghívás az utolsó hónapokban elmaradt, Albertnek sok dolga volt. Vasárnaponként látogatói jöttek, vagy utazott, néhány napot Angolországban Belgiumban vagy Franciaországban töltött. Lelki ereje mindinkább elkezdé hagyni. Munka volt az ő eleme és hogy kevés ideje jutott Rikára gondolni, azt Margó jól tudta.

Egyébiránt minden kivánsága szerint haladt. Atyja mit sem nélkülözött jelenlétén kívül, mi pedig gyakori szeretetteljes levelei által némileg szintén kárpótolva lett. Már kétszer látogatta meg és az együtt eltöltött napok emléke sok ideig élénken foglalkoztatá mindketűjőket. Egy este valami ügye volt Albertnek, Klipper kisasszonnyal, ki a leányokkal épen a varró teremben ült, midőn a szomszéd teremből hangos nevetés hallatszott.

— „Ki lármoz oly nagyon ott?“ — kérdé Albert.

— „Bizonyosan Rika beszél el valamit a gyermekeknek.“

— „Elbeszél, hát azért van itt?“ — S erre felemelé a függőnyt, úgy hogy a szomszéd terembe láthatott, a nélkül hogy őt észre lehetett volna venni.

Rika egy magas széken ült, előtte az alacsony padokban ült mintegy 30 leányka 6—14 évesig.

— „Oh kérjük kisasszony!“ — kiálták mindnyájan — „mi történt tovább?“ Margó arczán az elégedettség tükröződött vissza.

— „Nem, ezt később fogom elmondani“ — szólott. — „most a tanulás ideje van, ha jól fogtok olvasni, akkor elfogom mondani, ha nem, úgy semmi sem lesz abból. Linka a táblához! mi a számláló?“

És így ment ez tovább, élénken, barátságosan, ha szükség vala, komolyan. Albertnek öröme telt a szép jelenetben.

— „És minden este így van ez?“ — kérdé Klipper kisasszonyt.

— „Igen, úgy hiszem. És ha kézen van, idejőn gyakran. Ezek a lánykák oly örömet hallgatják a meséket.“

— „Oh nem!“ — kiáltott fel néhány leány.

— „Mit jelent ez az „oh nem“?“ — kérdé bámulva a kisasszony.

— „Rika kisasszony — mondák — semmi haszontalan meséket nem beszél nekünk!“

— „Nos miről beszélt hát tegnap este?“ — kérdé újból Klipper kisasszony lehangoiva.

— „Hogy mit beszélt tegnap este?” . . .

A leánykák sugdosódtak és nevettek visszagondolva a tegnap esti elbeszélésre.

— „Beszéljétek gyorsan! — nógatá a kisasszony. — Én is szeretnék egyszer már valami szépet hallani.”

„Oh az este!” — kezdék el, de a nevetés miatt nem folytathaták — a veres kakasról szólt a melynek kék feje volt.”

— „Ugy? valóban nagyon érdekes! Este bizonyosan egy zöld lábu tyukról fog mesézni nektek!”

— „De Klipper kisasszony nem felejté el?” — szölt Albert és eltávozott.

Egy héttel később haláleset történt a kastélyban. Az öreg és az utóbbi időben beteges Mártha hirtelen rosszabbul lett, váratlanul meghalt. Doornburg után, k Berlinben volt, sürgönyöztek. Gyorsan haza indult, de Mártha már végvonulásában volt.

— „Szegény ifju uram!” — valának utolsó szavai, — „milyen egyedül leszesz e nagy kastélyban.”

Klipper kisasszonyak, ki őt ápolgatá, többször így szólt: „Nem tudom mi az oka, de mindig előttem áll Rika kisasszony képe, nagyon hasonlít a báróhoz.”

— „És előbb mindig a bárónéhoz hasonlítottá” — adá hozzá a jó kisasszony.

Margó gyakrabban meglátogatá, Mártha reá nézett és fejét rázva mondá: „hogya mondjam el ott fenn a nagy ságo asszonynak, hogy ők nincsenek kiengesztelődve!” — úgy látszik e gondolattal foglalkozott.

Halála szelid és csendes volt. Albert gyászolta őt, sokat is vesztett benne. A kastély oly üresnek és idegen szerűnek tűnt fel, főképp midőn közeledett a tél és a szél oly kísértetiesen fűyölt a kastély tornyain. Hivatali szobájában sokkal jobban találta magát s elhatározta azt a teltre berendezni.

— „Klipper kisasszony legyen szives, ha nincs terhére, menjen fel a kastélyba a székeket, divánokat vonja be új fehérszemével stb. stb. Ön tudni fogja mit kell ott tenni.” — hangzott a rövid parancs.

Klipper kisasszonyra nézve rossz hír volt ez. Mindig remélte, hogy Mártha halála után a felügyelőséget elnyeri a kastélyban. Ez nem megvetendő állomás volt és sokkal kényelmesebb a varrás tanításnál, de Doornburg ur másképpen határozta el s neki engedelmességre kellett.

— „De Rika kisasszony! ön is segíthet nekem” — szólt egy kissé neheztelő hangon.

— „A legnagyobb örömmel kisasszony! ma este úgy sincs előadás s azért egyet mást rendezhetünk a kastélyban.”

— „Akarna-e számon ra megrendeléseket tenni?”

— „Akár háromszor, ha önnek tetszik!”

— „Ön gunyolódik velem, azt veszem észre”

— „De kisasszony! még gondolatomban sincs önnel gunyolódni. Igen kellemesnek találom, hogy ha szabadon mozoghatok Doornburgban, és önnek úgy látszik nem tetszik.

— „Ki mondja azt?”

— „Tessék kisasszony! miket akar megrendelni? Mindjárt besötétedik és akkor nem megyek ki.”

— „Vegyen egy kalapácsot, 3 font szappant, egy kanna olajat. . .”

— „Hó hó kisasszony! én nem hozhatom el az olajat és szappant is!”

— „Azt én sem kívánom. Ön olyan ingerlékeny. A szolgátlónak a kastélyba kell mennie s azért kéresem valakit, ki önnel elhozza a vásároltakat. Még egy különös ügyem is van, nem magam, hanem Doornburg ur részére. Tegnap este felkért, egyedül akartam elvégezni, de most már nem érkezem el, adá hozzá.

— „És az lenne? . . .”

— „Vehetne a kertésztlől egy pár koszort a Mártha sírjára.”

— „Egyebet semmit?”

— „Nem, ez minden.”

— „Akkor könnyen eleget tehetek megbízatásomnak.”

— „Én mindjárt a kastélyba megyek és ha ön segíteni akar, jöjjön oda. Nem fogok hova vacsorálni.”

— „De kisasszony! miért csinál oly nagy dolgot, hisz a mit Doornburg ur kíván, azt majdnem elvégeztük.”

— „Mit tud ön gyermek! Ha Doornburg ur csak egy szót szól is, már tudom mit akar. Senki sem ismeri őt úgy, mint én, ha mondom. Még az öreg Mártát sem véve ki.”

— Folyt. köv. —

Kisebb közlemények.

— **Hit-élet.** A nagyheti és husvétii lélekemelő szertartások a történelmi nevezetességű piskii vasuti telepen az idén is lehetőfényvel és érdeklődő részvét mellett folytak le. Daruvári Paulé Iván piskii állomási főnök s egyszerűmind a piskii rom. kath. egyház nemesség-gondolkozása és főnkelt szellemű gondnoka, határt nem ismerő áldozatkészséggel mindent elkövetett, hogy a Világmegváltó szenvedése és dicső feltámadásának emléke Piskin, bérczes kis hazánk e nevezetes és szép jövőnek elébe néző pontján, ez évben is méltóan megünnepelve legyen. Ez époly nemes, nagy szent célből der. Tódor József theol. tanárt s lapunk felelős szerkesztőjét, dr. Sauchy Béla theol. és dr. Vereas Ferencz lyc. tanárokkal egyetemben már jó eleve meghívta Piskibe. Hogy pedig a rendes istenitiszletei helyiséggel s harangokkal még nem bíró telep ezert már jóval felülmúló lakossága a szertartások sorrendjéről és megtartási idejéről pontosan értesítve legyen, evéget a következő nyomtatott programot bocsátotta ki:

Sorrendje a piskii vasuti telepen megtartandó nagyheti és husvétii szertartásoknak: 1. április 9. vagyis nagyserdán délután 3—5-ig a felnőttek és iskolásgyermek gyónása. 5 órakor Lamentációk, harmonium kísérettel — előadva az iskolás gyermekek által. 2. Ápr. 10. nagycsütörtökön délelőt fél 10 órakor ünnepélyes istenitiszlet, mely alatt a meggyóntak áldozni fognak. Délután 5 órakor Lamentációk mint fennebb. 3. Ápril 11. nagy-pénteken d. e. féi 10 órakor gyászistenitiszlet, — mely alkalommal a passiót a helybeli tanítói kar fogja énekelni, — azután

ünnepi menet a szent sírhoz, hol magyar egyházi beszéd fog tartani dr. Tódor József gyfvári theol. tanár által. Délután 4 órakor a Szentsírnál egyházi beszédet fog mondani német nyelven dr. Veress Ferencz gyfvári püsp. lyc tanár. Ezután Lamentatiók, mint fennebb. 4. April 12-én nagyszombaton délelőtt fél 10 órakor ünnepélyes isteni tisztelet. Délután 6 órakor feltámadási körmenet. 5. Aprilis 13-án, Husvét első napján reggel 7 órakor a hívek által összehozott élelmi szerek megáldása és olvasott szent Mise. — 8 órakor második olvasott szent Mise. — 10 órakor pedig ünnepélyes isteni tisztelet díszes assistentiával mely közben dr. Tódor József tanár magyar egyházi beszédet fog tartani. 6. April 14-én husvét második napján reggel 7 órakor első olvasott szent Mise. — 8 órakor második olvasott szent Mise. — 10. órakor pedig ünnepélyes isteni tisztelet mely közben dr. Suchy Béla gyulafehérvári theol. tanár német szövegű egyházi beszédet fog mondani. Jegyzet. A nagyheti szertartások a helyi iskolának egyik e célra szépen berendezett termében fognak végbemenni, — a Szent-sír pedig ugyanott a másik teremben leendő felállítva, mely pénteken és szombaton esti 6 óráig mindig nyitva leendő az ájtatoskodó hívek számára. — A husvétii ünnepi isteni tisztelet céljából pedig az egyik műhely fog berendeztetni. A Szent sírnál egyenruhával és alabárdal felszerelve fog őrséget állani az isk. ifjúság, — a körmenet alkalmával pedig a tornázó fiúvendékek egyorubában fognak kivonulni. D a r u v á r i P a u l é I v á n, állomásfőnök, mint a nemes rom. kath. szentegyház főgondnoka.

A fönnebbi sorrendben előjelzett szertartások kedvező idő és tömeges részvétel mellett az utolsó részletekig legnagyobb pontossággal folytak le. Mint egy-egy kiemelkedő fénypontokul említendők meg pedig a növendék leánykák által Ulrich Márton derék tanítónak harmoniumkíséréte mellett kellő praecisítással énekelt Lamentatiók, a nagypénteki passió, csinosan előadva Ulrich M., Szatmáry N. és Fekete N. tanítók s a leányvendékek által, és a feltámadási körmenet, mely a szó szoros értelmében diadalmenet volt a dícsősen telítámadott Üdvözítőnek. Husvétnapján Paulé főnök bőkezűsége több terítékű fénycsokkával fűszerezte a nap általános örömet, mely alatt dr. Tódor J. e felséges uralkodóra, ft. Lönhart Ferencz püspök ur ó nagyméltóságára s Paulé főnökre, dr. Veress F. dr. Nagy Gusztáv orvosra, dr. Szuchy B. a piskiti tanítókra dr. Tódor J. a piskii vasuti hivatalnokokra s a jó Pazo rekre, a Szatmáry tanító és Lakos postamester a gyulafehérvári papí vendégekre stb. mondottak talpraesett felköszöntőket. Ebéd közben egy vidéki cigánybanda játszott, az iskolás fiúk és leánykák pedig Ulrich tanító tapintatos vezetése alatt egy pár szép dal eléneklésével kellettek általános jó hangulatot, melyért dr. Tódor J. tanár által szép alkalmi képekkel, Paulé főnök részéről pedig gazdag uzsonnával lőnek megjutalmazva. — Midőn pedig az áldozatkész Paulé főnöknek, a fennevezett tanítóknak, a kedves „jó Pazo reknek“ és munkás társainak Isten dícsősége és méltó tisztelete érdekében kifejtett fáradozásaiért s bőkezű áldozatkészégükért teljes elismerést szavazunk, sietünk

egyszersmind azon hő kívánatnak is kifejezést adni, hogy a derék főnök és buzgó vallásos népnek rég táplált vágya, mely egy díszes templomban és állandó plébániában összepontosul, minél előbb teljesülést nyerjen!

— **Szekelyföldi oltáregylet.** A mélyen tisztelt Szerkesztőség szives engedelméből, egyletünk alapszabályai értelmében, ugy az érdekeltek megnyugtatása, mint az érdeklődni kívánók buzgalmanak élesztése és fokozása szempontjából álljon itten a nyilvánosság előtt — a kézdivásárhelyi oltáregylet javára — egyes hitközségek kebelében, az 1883. és 1884. évben eszközölt gyűjtések s tett alapítványok hü kimutatása:

A) évi tagilletmények: 1. Kézdiszentlélekről begyűlt 93 ft. — 2. Bereczkmartonosból 98 ft 15 kr. — 3. Esztelek, Csomortán, Kurtapatákról 68 ft 86 kr. 4. Polyán Bélafalváról 60 ft 55 kr. — 5. Alsótorjáról 51 ft 50 kr. — 6. Gelencze, Hilib. Haralyból 54 ft 14 kr. — 7. Százpatakpeselnekről 44 ft. — Lomhányalmásról 34 ft 60 kr. — 9. Szentkatolna Hatolykáról 28 ft 50 kr. 10. Futásfalváról 26 ft 21 kr. — 11. Nyujtóról 16 ft 95 kr. — 12. Alsócsernátonról 11 ft 4 kr. — 13. Imecsfalváról 6 ft 10 kr. — 14. Csikcsatározeg Szentsimonról 44 ft — 15. Csikszentkirályról 15 ft. — 16. Csikkozmasról 15 ft. — 17. Csikszent Mártonból 16 ft. — 18. Kászonyfaluból 7 ft 54 kr. — B) Alapítványok, — 19. Gyergyószárhegyryől 68 ft 50 kr. — 20. Csiktusnádról 25 ft. — Összesen 785 ft. — az az hétszáznyolvanöt forint o. é.

Mindenesetre a jelenleg uralgó szűk anyagi viszonyok az áldástalan évek és mindennapi közterhek hordozása közepett elért emez eredmény — dicséretesnek mondható. Fogadják azért a nemeskeblű buzgó adakozók egyletünk hálás köszönetét!

Kik pedig még sem az 1883. sem az 1884. évre — évi tagilletményeiket be nem küldhették — és a kiknek neveket még ezztal elhallगतom, — látván a nemes példát — buzduljanak annak követésére a nyuítsanak segédkezzen az egylet magasztos céljainak előmozdítására az az Isten nagyobb dícsősége az Oltári szentség buzgó imáadásában, — és a szegény templomok gyámolítására azoknak szükséges kellékekkel leendő ellátásában.

Nem hagyhatom itten említésen kívül az 1883. év május hó 21—22 napjain rendezett oltáregyleti esinos és értékes tárlatot — melyen ki volt állítva összesen 368 db különbféle templomi czikk. Ezekből 26 kérelmes templomnak kiosztatott összesen 128 db, s megmaradt 240 darab apróbb — s kevésbé értékös tárgy, — melynek az esetleg időközben érkezendő kérések teljesíthetése végett készletben tartatnak.*)

Végül jegyző és pénztárnoki köteleméből kifolyólag adom itten egyletünk pénztári állásának hü kimutatását az 1883. év jan. hó 1-től — a) készpénzben pénztáron — 204 ft 89 kr. — b) A 601—222 számú könyvecske szerint a kvásárhelyi takerékpénztárba elhelyezett alapva gyon 4905 ft 48 kr. — c) Az 1229—50 sz. könyvecske szerint ugyanott — mint költő pusz 278 ft 85 kr. d) Be nem fizetett kamatozó tőkében egyesalapítóknál 350 ft. — e) kamathátralékban 15 ft. Összes vagyoni állás, — 5754 ft 22 kr. o. é.

Ezekből kiűnik, hogy a kézdivásárhelyi Oltáregylet ha nem is oly rohamos, de csendes működési körében fokozatosan előhaladván — magasztos feladatát lelkiismeretesen teljesítette s így méltóvá tette magát arra, hogy Isten áldása kísérje tovább is buzgó fáradozásait, és hogy

*) Nagyobb és értékesebb ezikket csakis a tartatni szokott kiállítás alkalmával adhatat' atnak.

élete emlékével együtt igen soká fennmaradjon — állván nagy Faludnyak eme szavai :

Viz, tűz, föld és nagy ég tartanak sokáig.
Ember, ezek ura, egy szempillantásig.
Kőfalak, nagy tornyok sok száz esztendeig,
Ember, ki csinálta ezeket — óráig.
Csak egy van, mi megmarad koporsó után,
Az mely megmutatja magát világ folytatán;
Jó s á g o s e s e l e k e d e t, nagy öröksége van.
Újúl mindenkorra halhatatlan voltam.

Bereczk, 1884. április.

Irodalom.

— Első szent áldozási emlék ezéjára díszes kivitelű kép jelent meg Tettyé Nándor és társa könyvkereskedésében. A kép az első szent áldozás jelenetét ábrázolja szépen sikerült színes képen, csinos keretben, magyar szöveggel, melyben hely van hagyva az áldozó neve, az áldozás napja és az illető templom kitétele. Egy kép ára 16 kr., 10 darabé 1 frt 50 kr., 20 dbé 2 frt 80 kr., 50 dbé 6 frt 50 kr. Ajánljuk a lelkeskedő közönség figyelmébe.

— Fölhívás előfizetésre. Hoós János a dévai áll. tan. képezde zenetanára 14 eredeti népdalt szerzett Tompa Mihály költeményeire. A mű a lehető legcsinosabb kiállításban Táborosky és Parsch nemzeti zen-műkereskedők bizománnyában fog megjelenni. — Előfizetési ára 1 frt; bolti ára nagyobb lesz. — Gyűjtőknek 5 példány után tiszteletpéldány adatik. — Az előfizetési pénzek legkésőbb május 10-ig szerzőhöz Dévára beküldendők.

A napi események köréből.

— Apátavatás. Nsgs és ft. dr. Éltés Karoly kanonok-ispéres kolozsvári plébános ur, kinek a b. Szűz Mariáról revezett madocsai címzetes apátává való legfelsőbb kineveztetését lapunk 14. számában jeleztük, f. ápril hó 20 an fog a kfehértvári székes-egyházban a nagy mise alatt püspök urunk ó nagy méltósága által ünnepélyesen felavattatni.

— Köszönettel vettük a következő meghívást. Folyó év ápril hó 19-én a „Nr. 1” nagytermében tartandó jótékony-célú dal- és zeneestélyre ezimzett tisztelettel meghívatik. Ezen estély tombolával és tánczczal lesz egybeköve. A tiszta jövedelemből egy állandó alap létesítetik, melynek kamatai a brassói rom. kath. főelemi iskolába járó szegény, árva növendékek tanszereinek beszerzésére fordítatnak. A szent ügy előmozdítását illetve néhány nemes keblű polgár már is meghozta áldozatait; de az óhajtott eredménytől még igen távol állunk. Azért az igazi szeretet hangján hivatnak fel a népnevelés lángelkű barátai, hogy jelzett humanus ügyet melegen pártolni kegyeskedjenek. Belépu jegyek — személyi jegy 1 frt. családi jegy 3 személyre 2 frt. — előre válthatók László L. és M., Simay testvérek és Kovásznai és Keresztesy urak kereskedéseikben; estve pedig a pénztárnál. Minden belépu jegy mellé egy egy tombola-jegy is adatik. Egy tombola-jegy ára egybe nánt csak 20 kr. Fölül-fizetéseket valamint az alap növelésére szánt, előre telajánlott pénz, vagy egyéb adományok köszönettel fogadjatnak s hirtal-polg fognak nyugtáztatni. Tömeges pártolásért esd a

brassói r. k. föel. iskola igazgatósága, mint az alap kezelője, Programm. 1. Overture zu Rosamunde von F. Schubert, — executirt von der k. k. Regimentskapelle. 2. Zug az erdő . . . férfi négyes Doppler K. tól. 3. Introduction et Variations sur un thème russe pour le Violon par Ferd. David, — vorgetragen mit Clavierbegleitung von Herrn M. Krause. 4. Romanze aus „König Jerome“ von C. M. Ziehrer, — Sopran Solo mit Clavierbegleitung, gesungen von Frau Oberstlieutenant Paula v. Kratochvil de Szent keresztbegy. 5. Overture zu „Dichter und Bauer“ von Suppé, — Clavier: Frlein I. Lazar, erste Violine, Herr Liaz, zweite Violine, Herr J. Adler, Viola, Herr Hausleitner Cello, Herr Jaschik, Contrabass, Frau Jaschik. 6. Népdalok éneklí Schindt M. kisasszony, ezimbalommal kíséri Száva O. ur. 7. A Varázs fuvola Terzett Mozarttól éneklík usgos Félixné urasszony, Temesváry A. és Bíró S. urak. 8. Verdriesslich Kindlein, gemischter Chor von Ferdinand Möhring. 9. Operetten revue von Schögel vorgetragen von der k. k. Regimentskapelle. Die artistische Leitung der Gesangsnummero, wie auch die Clavierbegleitung war Herr Regenschori Jul. Jaschik so freundlich zu übernehmen. — Kezdeté pont 8 órakor.

— Köszönetnyilvánítás. A marosportusi kincstári templom rég óta érezte egy oltárszónyeg, egy misekönyv, és szenteltvíz hintő (aspersorium) hiányát. Minthogy a magas Kegyur e hiányokon többszörös folyamodásra sem segített, sőt egyszer mindenkorra kimondotta, hogy jövőben a templom szervevényeiről nem gondoskodik, — egy providentialis véletlen következtében akadt két jötevő, kik említett hiányokon segítettek. — Az egyik t. cz. Csiki Imre ur, gyulafehérvári kereskedő, ki a nagy oltár lépcsőjére egy díszes szónyegét készíttetett, s azt kedves neje társaságában személyesen le is hozta, hogy a husvéti ünnepeken használhassuk; a másik Lakatos Domokosné, szül. Farkas Zuzsánna buzdó özvegy asszony, ki egy gyönyörű misekönyvet, s egy ezüst aspersoriumot hoztatott a portusi templom számára. Fogadják a nemesszivű adakozók nyilvánosan is hálás köszönetemet jöttökért! Maros-Portuson, 1884. április 17. Takó Béla lelkész.

— Pályázat. A nagyméltóságu vallás és közok, tatásügyi magy. kir. miniszter urnak folyó évi márczius hó 31-én 8989. sz. alatt kelt rendelete folytán a b. Sinaj Simon féle népiskolai tanítók segélyezésére rendelt alaplól, 100 - 100 frtos két helyre pályázat hirdetteték. Ezen segélyre igényt tarthatnak azon néptanítók, kik 1. aggkor vagy más oknál fogva, de önhibájukon kívül néptanítói tisztük teljesítésére alkalmatlanokká váltak — a keresetképtelenek, 2) kik anyai vagyonnal nem bírnak, hogy abból megélhessenek — sem más segélyt nem élveznek, vagy legalább nem oly mérvben, hogy abból vagygonuk jövedelmét is hozzá véve megélhessenek — 3. kik igazolják, hogy míg hivatalukat visselni képesek valának azt híven és buzgón betöltötték — s feddnetlen életet éltek és élnek. Ezen kellekekkel bíró és pályázni óhajtó kiérdemült néptanítók felhivatnak bizonyítványikkal kel. lően felszerelt folyamodványukat legkésőbb f. évi április hó 27-ig beküldeni. Kfvárt, 1884. ápril hó 16. A püspöki hivatal.

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA. FÁBIAN SANDOR. GIDÓFALVY GERGELY. STRAUBERT ÖDÖN